

I. Yenilenebilir Enerji Tedarik Anlaşmaları (“YETA”) Çalıştayı

Yönetici Özeti

I. GİRİŞ

20 Şubat 2020 tarihinde TurSEFF ve Solarbaba işbirliği ile gerçekleştirilen I. YETA Çalıştayı'na (“Çalıştay”) sektör paydaşı birçok şirket katıldı. Çalıştay, yenilenebilir enerji sektöründe bir finansman modeli olarak dünyanın birçok ülkesinde kullanılan Yenilenebilir Enerji Tedarik Anlaşmaları'nın (“YETA”) (*Renewable Corporate Power Purchase Agreement (PPA)*) Türk yenilenebilir enerji sektörüne adaptasyonunun sağlanması ve kullanılmasının yaygınlaştırılması hakkında fikir alışverişi yapmak amacı ile toplandı.

II. YENİ BİR FİNANSMAN MODELİ OLARAK YETA

YETA bir elektrik üreticisi ile tüketici arasında yeşil enerjinin satın alınmasını sağlayan genelde uzun süreli bir elektrik tedarik anlaşmasıdır. Küresel piyasada teknolojik ve yerleşik özellikler ve finansal modellemelere bağlı olarak farklı türlerde YETA yapıları bulunmaktadır.

Temelde en çok kullanılan YETA türleri ise tedarik türüne bağlı olarak adlandırılan fiziksel ve finansal YETA'lardır. Fiziksel YETA'larda tanımlanan tedarik süresi boyunca, belirlenen yenilenebilir enerji santralinden, belirlenen tüketici tesise elektrik tedariki sağlanır. Bu YETA türü ile doğrudan bir yenilenebilir enerji santrali projesi geliştirilebilmekte, santralin işletmeye alınması ve işletmeye devam edilmesi finanse edilebilmektedir. Genelde tek bir müşteri (*offtaker*) ile satın alım anlaşması yapılmaktadır.

Fiziksel elektrik tedariki olmayan ve bir fark anlaşması (*contract for difference*) olan finansal YETA'lar ise, anlaşma taraflarının aralarında belirleyecekleri elektrik fiyatı ile elektrik fiyat belirsizliğine karşı bir güvence oluşturmasını amaçlar. Finansal YETA'lar ile yetkin takip sistemleri kullanılarak bir tesiste üretilen elektrik birden fazla müşteriye (*offtaker*) satılabilir. Dolayısıyla YETA'lar ile Tarafların ihtiyaçlarına ve YETA'nın yapılacağı santralin niteliğine (mevcut işletmede olan santral, *on-site* yeni yatırım, *off-site* yeni yatırım) göre farklı iş modelleri geliştirilebilir.

Fiziksel YETA'larda genel olarak kontrat süreleri finansal YETA'lara göre daha uzundur, fakat mevcut elektrik satın alım anlaşmalarına yakın olduğu için Türkiye'de daha rahat uygulanabilir. Ancak ilk aşamada finansal YETA'lar bu yapının Türkiye'de yaygınlaştırılması açısından daha uygun bir çözüm olabilir. Avrupa'da genelde fiziksel YETA'lar ön plana çıkmakta ve bazı ülkelerde devlet tarafından çeşitli yöntemlerle teşvik edilmektedir. Bu noktada 2018 yılında yayımlanan direktifte A.B.'de kurumsal YETA tanımı yapılmış ve standartlaştırma yoluna gidilmiştir. EFET, SolarPower Europe gibi kurumların da

hazırladıkları YETA örnekleri bulunmakla birlikte YETA'ların özellikleri her somut işleme göre değişeceğinden standartlaşma gelişime açıktır. YETA'lar her somut işlemde tarafların talepleri de göz önüne alınarak tek tek yapılandırılmalıdır. Uluslararası pazarlardaki uygulamalar göz önüne alındığında Türkiye'de de YETA'ların YEKDEM ile sağlanan teşviklerin sağladığı güvencenin yerini alabileceğini ve bu yöntemle yenilenebilir enerjide kapasite artışının devlete/ülkeye yük getirmeden serbest pazarda gerçekleşebileceğini öngörüyoruz.

III. NEDEN YETA?

- (i) Bir YETA'ya taraf kişiler farklı nedenlerle YETA tercih etmektedirler. Her iki taraf açısından da bakıldığında en önemli etken ekonomik sebeplerdir. Örneğin özellikle A.B.D.'de tercih edilen finansal YETA'lar elektrik fiyatlarındaki dalgalanmayı öngöremeyen ve bu konuda taahhüt altına girmek istemeyen müşterilerin (*offtaker*) finansal risklerini azaltmak için tercih ettikleri bir yöntemdir. A.B.D.'de ayrıca "Green Tariff" gibi tarife modelleri ile kaynak bazlı güneş özelinde Yenilenebilir Enerji Sertifikaları (REC) gibi modeller de bulunmaktadır. Fiziksel YETA'lar ile tüketici elektriğini tamamen bir yenilenebilir enerji santralinden sağlarken, işletmeye almak istediği yenilenebilir enerji santralinin finansmanını da bir YETA ile sağlamaktadır.
- (ii) Ekonomik sebeplerin yanında elektrik tüketicilerinin YETA tercih etmelerinin diğer bir sebebi de "yeşil" nedenlerdir. Kurumların "Sıfır Enerji", "Sıfır CO₂ Salımı" gibi taahhütleri bu kurumların "yeşil" enerji satın almayı tercih etmeleri YETA yapısının ülkemizde de kaçınılmaz şekilde kullanılacağını göstermektedir.
- (iii) Tüketimini yeşil enerjiden sağlamak isteyen müşteriler yapacakları YETA'larda tüketilen elektriğin yenilenebilir enerjiden karşılandığının, bir sertifikasyon sistemi ile desteklenmesini, takip (*track*) edilmesini talep etmektedir ve bu talep Türkiye pazarında da değerlendirilmesi gereken bir konudur. Uluslararası yenilenebilir enerji sertifikaları (*I-REC*) bu noktada ön plana çıkmaktadır. Çifte hesaplamanın önüne geçmek için ise işletmede olan bir santral için GEA (gönüllü emisyon azaltım) kredisi, I-REC ve YEKDEM gibi mekanizmaların doğru raporlama yapılabilmesi, iyi yönetilmesi gerekmektedir.
- (iv) Türkiye özelinde değerlendirildiğinde, 10 yıllık teşvik süresini doldurmuş/dolduracak projeler ve eksi fiyat ile ihale kazanmış YEKA projeleri bu yapı ile devlete/kamuya ek yük getirmeden finanse edilebileceği gibi yeni yenilenebilir enerji projelerinin yani kapasite artışı da bu yapı ile özel sektör tarafından finanse edilebilecektir. Dolayısıyla minimum maliyetle maksimum yenilenebilir enerji projesi hayata geçirilebilecektir.

IV. TÜRKİYE'DE YETA VE ÇALIŞTAY ÖZETİ

- (i) Mayıs 2019'da çıkarılan yeni Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği ("Yönetmelik") ile birlikte kendi elektriğini başta güneş enerjisi olmak üzere temiz enerji kaynaklarından elde etmek isteyen işletmelerin sayısı hızla artmıştır. Öte yandan 10 yıllık alım garanti süresi dolduğu için YEKDEM'den çıkacak projeler, eksi fiyat ile ihale kazanmış YEKA projeleri, YEKDEM için 2020 sonrasının belirsiz olması, teşviğin beklentilerden düşük ya da bazı teknolojiler için olmama ihtimali yeni yatırımlar için alternatif finansman mekanizması arayışlarını gündeme getirmiştir.
- (ii) Elektrik fiyatlarının hızla yükselmesi de şirket ve kurumların yenilenebilir enerji yeni finansman modelleri talebinin ana kaynağını oluşturmaktadır. Bir diğer önemli motivasyon da Türkiye'de üretimi olan birçok global markanın hissedarlarına ve müşterilerine vermiş olduğu "Sıfır Enerji", "Sıfır CO₂ Salımı" gibi taahhütlerdir; bu da ilgili markaların tedarikçi firmalarını karbon salımlarını azaltmaya yöneltmektedir. Düşen enerji üretimi birim maliyeti ve düşük karbon salımı ile yenilenebilir enerji kaynakları ön plana çıkmaktadır.
- (iii) Bu taleplerin karşılanabilmesi için yeni Yönetmelikle de teşvik edilen "öztüketim", yani tüketim yerinde üretim, en uygulanabilir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak çatı/cephe alanlarının elektrik tüketimi talebini karşılamaması veya üretim potansiyelinin düşük olması gibi durumlarda yeşil enerjinin satın alınabileceği, bu da yeterli gelmiyor ise karbon sınırlamanın yapılabileceği iş

modellerini gündeme getirmektedir. Küresel piyasalarda kullanılan YETA modeli, yeşil enerjinin satın alınabilmesi için önemli bir fırsat alanı sunmaktadır.

(iv) Çalıştay'da Türk yenilenebilir enerji sektörü göz önüne alındığında şu fikirler tartışılmıştır:

- Mevcut enerji piyasası mevzuatı, lisanslı uygulamalarda YETA yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Halihazırda işletmede olan santraller için bu tip anlaşmalar yapılmaya başlanmıştır. Türkiye'de YETA'nın ön plana çıkmasının nedeni devlet alım desteği dışında özel sektöre dayalı bir mekanizma olmasıdır. Fakat karbon kredisi, yenilenebilir enerjiye yönlendirme gibi teşviklerle YETA talebi artırılabilir. Bunun yanısıra YEKDEM, finansmana erişim için bir teminat unsuru oluşturmaktadır. Ancak yenilenebilir enerji sektöründeki gelişmeler ve belirsizlikler sektör oyuncularının mevzuatın asgari düzeyde yönlendirebileceği iş modellerini tercih etmesine neden olmaktadır. YETA yapısı kamu yararını da gözeterek tüketici taleplerini karşıladığı gibi üreticilerin de proje finansmanı sağlamaları için optimum çözüm olarak değerlendirilebilir.
- Taraflar aralarındaki mutabakat uyarınca, sözleşme serbestisi ilkesi uyarınca bir YETA'da sözleşme süresini, sözleşme süresince tarafların ilgili hükümlerde değişiklik yapabilme durumlarını, karşı taraf riskini düşürme yöntemlerini ve fesih bedeli ve cezai şartlar gibi konuları kendi ihtiyaçlarına göre düzenleyebilirler. Mevzuat ile sağlanacak kolaylık olarak ise YETA kapsamında alınacak enerjinin YEKDEM maliyetinden muaf tutulması önerilebilir.
- Yine YETA uygulamalarının gelişmiş olduğu pazarlarda tartışıldığı üzere rekabet hukuku kısıtlamaları Türkiye'de düzenlenecek YETA'lar için de değerlendirilmelidir.
- Finansman tarafında ise YETA taraflarının derecelendirmesi (*rating*) ön plana çıkmaktadır. Türkiye'de şirket ratinglerinin yetersiz olması nedeniyle bir YETA yapısının finanse edilmesi aşamasında şirket bilançoları gündeme gelecektir. Banka teminat mektupları sektör paydaşları tarafından bilinen ve sıkça kullanılan bir teminat türü olmakla birlikte uzun süreli YETA yapılarında maliyeti arttıran bir kalem olarak düşünülmelidir.
- Bunun yanında gelişmiş YETA pazarlarında kullanılan - ve hatta kamu tarafından da desteklenen - ve sektörel bazlı düzenlenecek olan devlet destekli alacak sigorta poliçeleri özellikle karşı taraf riskinin bertaraf edilmesi ve YETA'ların yaygınlığının artırılması için değerlendirilmelidir.
- YETA süreçlerinde, uluslararası piyasalarda da olduğu gibi, finans kurumları işlemin en başından sürece dahil edilmelidir. Finans kurumlarının süreci şeffaf şekilde takip ederek finansman için gerekli asgari şartları YETA taraflarına bildirmesi, uzun süreli YETA yapılarının oluşturulması için elzemdir.

V. SONUÇ

Yenilenebilir enerjide kapasite artırımının önünün açılması temel amacıyla YETA'ların Türkiye pazarındaki durumunu ve geleceğini masaya yatırdığımız ilk çalıştayımızın sonrasında, daha farklı ve çok sayıda paydaşın katılımı ile çalışmalarımız artarak ve hızlanarak devam edecektir.

Bu konuda yapılacak çalışma takvimi en yakın zamanda sektör paydaşları ile paylaşılacaktır.

Düzenleyenler: Solarbaba ve TurSEFF

Katılımcı Kurumlar: Borusan EnBW, EGE Avukatlık, EnerjiSA, Engie, Entek, Esko Enerji, Foton Enerji, Limak Enerji, Pure Energy, RES Anatolia ve YBT Enerji